

Lidingö Ornitologiska Förening

Förr i tiden fick man stå på en så kallad roparsten i Ropsten och hoppas på att få skjuts över sundet till Lidingö. I dag tar det bara några minuter att susa över bron med bil. Den 7 oktober 2017 är en murrig höstmorgon när jag styr färdan mot den uppgående solen i öster. Mitt mål är Trolldalstippen, där jag ska träffa skådarna i Lidingö Ornitologiska Förening (LOF).

TROTS ATT LIDINGÖ har över 42 000 invånare fördelade på en rätt liten yta (cirka 3 000 hektar), finns det ganska gott om obebyggda grönområden.

Gråviken, Långängssjön, Kottla och Elfvik är alla fina områden som jag besökt tidigare. Trolldalen är dock någonting nytt. Sista biten ut mot tippen går vägen lite otippat genom en vildvuxen, mörk och

LOF:are spanar på Trolldalstippen 7 oktober 2017. Från vänster Carl Johan Mannheim, Peter Lundberg, Stefan Clausen och Stefan Malmkjell.

kuperad barrskog. Kanske klyschigt, men skogen känns faktiskt nästan kusligt avlägsen från stan.

När en vägbom dyker upp på vänster sida ser jag några bilar som står parkerade vid vägkanten. Bilarnas fågeldekaler påminner om att det finns likasinnade i skogen – och jag känner mig åter trygg.

STRÄCKMORGON PÅ PROGRAMMET

Uppe på tippen öppnar sig en magnifik utsikt. Lite i lä av den högsta punkten hittar jag ett gäng skådare med tubarna riktade mot Stora Värtan. Solen stiger långsamt över Vaxholm och Bogesundslandet.

Den här morgonen har LOF annonserat sträckspaning på tippen. Peter Lundberg hälsar välkommen och jag morsar även på Carl Johan Mannheim, Stefan Clausen och Stefan Malmkjell. Lars

Irestedt tittar också förbi en liten stund.

Peter Lundberg har varit ordförande i föreningen de senaste 24 åren. De flesta helgdagar under sträcktider bemannar han envist Trolldalstippen.

– Kul att få lite sällskap, säger han om denna morgon. Tyvärr är sträckskådning i oktober ingen publikmagnet, så du får hålla tillgodo med oss.

EN VÄLDIGT VITAL FÖRENING

Föreningen är annars en av de mest vitala fågelklubbarna i Stockholmstrakten med runt 120 medlemmar. Föreningen ordnar både innekvällar och exkursioner. Hemsidan är synnerligen

FOTO: MATS GOTHNIER

innehållsrik och aktiv. En uppskattad sida är chatten, där skådarna i klubben prestigelöst berättar om nyheter och fågelobsar på ön. Förteckningar över däggdjur, dagfjärilar och fåglarnas uppträdande över tid visar även på en mer vetenskaplig sida av klubben.

BRA FART PÅ STRÄCKET

Till en början är det ganska bra fart på sträcket, så det blir få tillfällen till intervjuer.

Flockar av rödvingetrastar och enstaka dubbeltrastar drar rakt över huvudet på oss och även några stora bollformade ringduveflockar.

Över Bogesundslandet får vi en kort glimt av en havsörn. Trolldalstippen ger verkligen fantastisk överblick av området norr om Lidingö. Ofta kommer höststräcken från Bogesundssektorn och rakt ner över tippen.

Man har även ett fantastiskt bra span över öarna och fjärdarna i Stora Värtan. Här ser vi bland alla gräsänder även bläsand, stjärtand och snatterand. Den senare en riktig Lidingöspecialitet.

FÅGELKLUBB MED TYDLIG IDENTITET

Hela tiden sedan klubben bildades 1977 har LOF haft en stark lokal förankring. Klubben har väldigt få medlemmar som inte är, eller har varit, bosatta på ön. Detta med att ön är begränsad gör nog att

FOTO: MATS GOTHNIE

Peter Lundberg lyfter kikaren. I bakgrunden syns öarna i Stora Värtan.

Snatterand – en riktig Lidingöspecialitet. Högsta inräknade antal är från 26–28 oktober 2014 när 285 ex. inräknades vid Gräviken.

det blir extra bra sammanhållning. Man får heller inte någon extra draghjälp av fågelskådare som råkar passera. Om det ska hittas fågel måste man ut och slita själv.

– Det händer något när man passerar bron. Man kvicknar liksom till, berättar Peter.

Han bekänner sig absolut till nesofilerna – de som (nästan sjukligt) är förtjusta i öar. Om han någon gång lämnar ön för skådning är det oftast

FOTO: TOMAS CARLBERG

Peter Lundberg, alias Mr Backman, spanar på Ekholmsnäsbacken 1977.

Ekholmsnäsbacken med skådarbaracken anno 1977.

FOTO: TOMAS CARLBERG

till Gotland han reser. Skärgårdssatsningar med kompisarna till Röder står också högt i kurs.

PETER – ENVISAST AV ALLA

Den tid som Peter lägger ner på skådning på Lidingö går knappast att mäta. Ingen har genom åren varit så envis som han. Redan när LOF bildades var han en av de allra mest hängivna.

Kompisarna gav honom smeknamnet "Backman" eftersom han stod som gjuden på Ekholmsnäsbacken.

– Dessutom är han en fantastisk föreningsmänniska, berättar Lars Irestedt. Utan Peter hade LOF helt enkelt inte existerat.

KLUBB MED FÖRKÄRLEK FÖR TIPPAR

Att skåda på tippar är nog klubbens främsta gren. Det har man gjort sedan LOF bildades. Ordet Lidingö härstammar för övrigt från ordet lid, som betyder just back- eller bergssluttning.

När klubben bildades var Ekholmsnäsbacken

den hetaste höjdpunkten. I slutet av 1970-talet fanns en kärntrupp med 10–15 yngre skådare som hade en enastående bevakning på backen. Lokalen blev navet där man alltid kunde träffa skådarkompisar.

Hasse Berglund, Tomas Carlberg, Peter Lundberg, Anders Mårdh, Jonas Nordin, Tomas Dahlén och Henrik Wachtmeister var några av dem som lade ner mest tid på backen.

Sträcksummorna blev imponerande, men det fanns även fågeltomma dagar.

Tom Gottberg, som var med i styrelsen, bogsärade upp en liten barack som skådarna kunde söka skydd i. Här inne satt de ofta och drömde om magiska fåglar. Flera av de unga skådarna som formades dessa år är fortfarande aktiva och kunniga ornitologer/biologer.

RÅKOLL PÅ ÖNS FÅGELLIV

En korp ropar till och kastar oss skoningslöst tillbaka till 2000-talet. När jag frågar om korpen häckar på ön svarar Peter blixtnabbt:

– Tre par.

Just denna typ av superkoll är jag grymt imponerad av. Kollen gäller stort och smått. Vanliga häckfåglar såväl som rara gäster.

På LOF:s hemsida finns flera typer av listor från ön. En förteckning berättar om fågelarter sedda mellan 1960 och 2000. Totalen på Lidingö ligger på imponerande 243 arter. Peter Lundberg kämpar med Tomas Carlberg i toppen.

Lundberg leder med 227 arter mot Carlbergs 223 arter. Det verkar även vara Lundberg som levererar flest upptäckter.

Rariteter han hittat genom åren är t.ex. rostgumpsvala vid Långängssjön,

Dimmig höstmorgon vid Ekholmsnäs.

LOF på exkursion anno 1985. Från vänster Tomas Dahlén, Håkan Möller, Tomas Lundquist, Lotta Lutteman (f.d. Lundquist), Jesper Sannel och Martin Irestedt. Tomas Dahlén gick tragiskt nog bort 2014.

större piplärka vid Elfvik, rödhalsad gås vid samma lokal och fyra roständer ute på Båtsmanshättan.

BÅTSMANSHÄTTAN SKA ALLTID KOLLAS AV

På lokalt Lidingösmål heter Båtsmanshättan kort och gott BMH. Det är ett litet skär bara ett par hundra meter öster om Lidingös östra udde. Skäret är endast cirka 20 x 15 meter stort, men lockar ändå imponerande många fåglar.

Peter berättar att det nog är 20 olika arter av vadare som rastat på skäret. Han funderar på om det är den stora farleden som kan vara gynnsam. Kanske spolar båtarna upp en del godsaker på skäret?

Ett fantastiskt fynd gjordes 23 april 1984. Christian Cederroth hittade en skum *Calidris* ute på BMH. Optiken var inte så bra på den tiden, så de unga skådarna lånade en roddbåt för att kolla upp den lite närmare. Det visade sig vara en skärnsnäppa som även blev fotodokumenterad av Tomas Carlberg.

När jag frågar efter bilden berättar han att den ligger i någonstans i ett förråd på vinden. Tyvärr blir det alltså ingen publicering i *FiSt*, men jag är ändå övertygad om att de som var med har ett glasklart minne av händelsen. Många skärnsnäppfynd senare är det nog just denna skärnsnäppa som sticker ut.

På Båtsmanshättan har det för övrigt rastat

sandlöpare de senaste två åren. Arten är blytung på Lidingö, så den orsakade oro i leden. Annars är ön på sensommaren en årlig magnet för rastande skrântärnor. Som mest har 42 exemplar rastat samtidigt på det lilla skäret.

– BMH ska man alltid kolla av, säger Peter som nog svept med tuben över skäret tusentals gånger.

PRYDLIGT SUMMERAT STRÄCK

När sträcket på Trolldalstippen avklingar går skådarna traditionsenligt ut på en kontroll av rastande fåglar. Ibland kan man stöta upp både snösparv och vinterhämpling så här års. Berglärka har också rastat vid ett par tillfällen.

I dag ser vi dock bara en flock med 13 hämpingar som käkar ogräs på backen. Några i gruppen ser även en varfågel som drar ner mot skogen.

När regnet tilltar tackar jag för mig och drar hemåt. LOF:arna står kvar och sliter.

Samma kväll kollar jag av LOF-webben och på chatten ligger sträcket prydligt summerat. Rödvingetrastarna stannade på 446 exemplar och ringduvorna på 872 exemplar – inte illa.

Några dagar senare när jag mejlväxlar med Peter berättar han att han är på väg till Röder, men därefter ska han tillbaka till Trolldalstippen för att jobba på nunnestenskvätta.

Jag tror att det är så en slitvarg måste resonera gång på gång på gång.

Och jag hoppas att det händer till slut! ■

Föreningen bildades: 1977.
Antal medlemmar: 120.
Medlemskap: 100 kr (50 kr för medlemmar under 20 år), pg 962362-0.

Aktiviteter: Exkursioner på Lidingö med kunnig guidning på öns fågellokal. Även vissa exkursioner i Stockholmstrakten. Föredragskvällar med bildvisning från när och fjärran.

Forum: Aktiv hemsida. LOF:s aktiviteter finns även i "Meddelande från LOF" som utkommer två gånger per år. Tidigare fanns årsskriften "Snatter" som sammanfattade fågelobservationer, innehöll artiklar m.m. Tyvärr har LOF inte haft möjlighet att ge ut "Snatter" under de senaste åren (men flera äldre nr finns tillgängliga via hemsidan).

Hemsida: www.lofweb.se/

Starkaste gren: Tippettkåddning.

Emblem: Skäggdopping.